

Gezamenlijkheid, belang, basiskennis

Strategienota

December 2020

1. ESSENTIES

Doel

Wat zijn de ontwikkelingen in het vakgebied stedelijk waterbeheer? Welke behoeften hebben de professionals? Wat gaat Stichting RIONED doen? Kortom, hoe staat Stichting RIONED in haar kracht? Daarover gaat de Strategienota.

De Strategienota bouwt voort op de Strategienotitie 2013, de Routekaart 2019 – 2020, de Visie Klimaatverandering, hevige buien en riolering, de Visie Stadswaterkwaliteit en de programma's voor kennisautorisatie & -verspreiding, data & informatie en publiek & bestuur.

Stedelijk waterbeheer

In een brede definitie gaat het bij stedelijk waterbeheer om al het water in steden en dorpen: open water, grondwater, regenwater, drinkwater en afvalwater. Aanpak en organisatie van elke waterstroom is verschillend, maar altijd is er een samenhang tussen privaat (gebruiker, grondeigenaar) en publiek (gemeente, waterschap, provincie, rijk, drinkwaterbedrijf). Stichting RIONED richt zich binnen het stedelijk waterbeheer in het bijzonder op de watertaken van de gemeenten. Dus op hemelwater, grondwater en afvalwater tussen 'leverancier' (grondeigenaren en gebouwgebruikers) en afnemer (het waterschap voor open water en zuivering. De bodem is ook een route).

Hoewel in de naam RIONED een verwijzing naar riolering is te herkennen, richt Stichting RIONED zich uitdrukkelijk op alle wateraspecten in steden en dorpen. Dat neemt niet weg dat stedelijk waterbeheer in de eerste plaats infrastructuurbeheer is. De meeste aandacht, tijd en geld is nodig voor inzameling, transport en verwerking van waterstromen. Dat gaat al lang niet meer alleen met buizen en pompen. De stedelijk waterbeheerder gebruikt ook bijvoorbeeld infiltratievoorzieningen, berging boven en onder de grond, groenblauwe daken en gevels. Dit behoort dus ook tot het aandachtsgebied van Stichting RIONED,

De doelen van stedelijk waterbeheer zijn:

1. Volksgezondheid (= gezondheid van de mens). Door de riolering worden besmettelijke ziekten voorkomen en is de levensverwachting sterk gestegen.
2. Droge voeten. Zonder afwateringsvoorzieningen staat laag Nederland permanent onder water en hoog Nederland bij hevige neerslag. Te droog moet steeds vaker ook worden voorkomen.
3. Milieubescherming (= gezondheid van plant en dier). Inzameling en transport van vermestende en giftige stoffen zonder onnodig verlies.
4. Hergebruik van stoffen (= gezondheid van de aarde). Afvalwater bevat stoffen, energie en water die kunnen worden hergebruikt in door mensen beïnvloede kringlopen.
5. Gemak en woongenot. Geen overlast, geen stank en geen gedoe van wat we achterlaten op 'het gemak'.

Stedelijk waterbeheer is van, voor en door de mens. Zonder mensen geen bebouwde omgeving. Vakmensen maken het vakgebied, perceeleigenaren hebben verantwoordelijkheden voor klimaatmaatregelen op hun eigen terrein en bewoners geven steun. Stichting RIONED verbindt stad, water en mens.

De kracht van Stichting RIONED

Stichting RIONED is de koepelorganisatie in Nederland voor de goede zorg voor afvalwater, hemelwater en grondwater in steden en dorpen. Gezamenlijkheid, belangenbehartiging en basiskennis zijn de belangrijkste en unieke sterkten van Stichting RIONED.

Vrijwel alle overheden en bedrijven die professioneel actief zijn op het gebied van stedelijk waterbeheer zijn begunstiger van Stichting RIONED. Stichting RIONED is de *gezamenlijkheid* van het vakgebied en fungeert als kristallisatie- en ontmoetingspunt.

Stichting RIONED is ontstaan uit zorg over onvoldoende aandacht voor de noodzaak van stedelijk waterbeheer en de instandhouding van de voorzieningen. Daarom draagt Stichting RIONED het *belang* van goed stedelijk waterbeheer uit bij publiek en politiek.

Elk vakgebied heeft *basiskennis* waarop de praktijk bouwt. Stichting RIONED zorgt voor de basiskennis door het ontwikkelen, bundelen, autoriseren en verspreiden van vakkennis.

Doelgroepen van Stichting RIONED

Stichting RIONED is van, voor en door de professionals op stedelijk waterbeheergebied. De vakmensen bij overheden en bedrijven dragen, voeden en gebruiken Stichting RIONED. Zij zijn de primaire doelgroep. De andere doelgroepen zijn publiek, bestuurders, pers, scholieren en professionals in opleiding.

De stedelijk waterbeheerder is de professional die zorgt voor de beleidsvoorbereiding, projectvoorbereiding en projectbegeleiding op het gebied van de gemeentelijke watertaken bij de gemeente zelf, het waterschap, het adviesbureau of andere bedrijven. De uitvoerenden op straat, locatie of in de fabriek behoren op dit moment niet tot de doelgroep, omdat andere opleidings- en kennisstructuren beter geëquipeerd zijn. Tot de doelgroep behoren wel de collega's van de stedelijk waterbeheerder bij wegen, groen, bouw- en woningtoezicht, milieu, klimaat, financiën, personeelszaken, informatisering en communicatie. Stichting RIONED verschaft de informatie aan de stedelijk waterbeheerder om het gesprek met die collega's te kunnen voeren. De managers op het gebied van openbare ruimte behoren ook tot onze doelgroep. Verder richten we ons op de aankomende professionals bij hbo en universiteit. Aandacht vragen voor het stedelijk waterbeheer doet Stichting RIONED bij het brede publiek. Subdoelgroepen zijn scholieren. Zie 'Water in de klas' en 'Een boeiende baan' op de publiekssite www.riool.info. Met www.Rioolenraad.nl informeert Stichting RIONED raadsleden en waterschapsbestuurders over bestuurlijke keuzes op het gebied van stedelijk waterbeheer en riolering.

Stichting RIONED en haar directe omgeving

Elk volwassen beleidsveld heeft in principe drie organisaties voor respectievelijk belangen, kennis en netwerk. Lobbyorganisaties zoals VNG, UvW, NLingenieurs, Vereniging Afvalbedrijven etc. zetten zich in voor bevoegdheden en middelen. Stichting RIONED, STOWA, CROW en Wateropleidingen zijn kennisorganisaties. In ons werkveld zijn Stadswerk, CROW en Waternetwerk de voornaamste personenorganisaties gericht op het verbinden van de professionals. De functies van de organisaties overlappen elkaar, de personen ook, evenals het feitelijke spel van macht, kennis en kennisen. De kunst voor elke organisatie is om tegelijk onderscheidend en verbindend te zijn. Dat gaat door een mix van focus, transparantie, samenwerking, taakafbakening, persoonlijke contacten en inzicht in gegroeide en zich ontwikkelende verhoudingen.

Stichting RIONED is een kennisorganisatie. Zij ontleent haar legitimiteit aan het ontwikkelen van basiskennis die de begunstigers kunnen toepassen in de eigen situatie. Het streven naar kwaliteit is het tweede dat alle begunstigers verbindt en de basis vormt voor de gemeenschappelijke belangenbehartiging.

De opgaven voor Stichting RIONED

Maatschappelijk, vakmatig en vanuit Stichting RIONED spelen vele opgaven. Hierna beschrijven we de opgaven *in prioriteit vanuit de optiek van Stichting RIONED*, dus hoe Stichting RIONED vanuit haar kracht het best en meest kan bijdragen aan de aanpak van de opgaven en de behoeften van haar begunstigers.

Stichting RIONED is opgericht uit zorg over onvoldoende aandacht voor de riolering. Het promoten van het belang van het vakgebied voor de samenleving is niet voor niets het eerste doel in de statuten. Stedelijk waterbeheer brengt mensen gezondheid, droge voeten, milieubescherming en gemak. Ontwikkeling en instandhouding van de buizen, gemalen, infiltratie en andere voorzieningen zijn daarvoor fundamenteel.

Vanuit belangenbehartiging zijn de opgaven:

- behartigen van belangstelling voor en positie van stedelijk waterbeheer;
- borgen maatschappelijke vanzelfsprekendheid van aanwezigheid en kwaliteit van de voorzieningen.

Vanuit Stichting RIONED gezien is de grootste opgave binnen het werkveld stedelijk waterbeheer het bijdragen aan voldoende vakmensen mét voldoende kennis. Het huidige tekort komt niet alleen door onvoldoende belangstelling voor technische opleidingen, maar ook door onvoldoende personele formatie bij gemeenten als gevolg van beperkte financiële middelen van de gemeenten. Stichting RIONED is dé organisatie om te voorzien in de actuele en geautoriseerde basiskennis voor de vakwereld. Het op orde houden en uitdragen van de basiskennis vergt grote inspanningen. De opgaven zijn:

- realiseren van omvattende en actuele standaardisatie van de kennis over stedelijk waterbeheer;
- stimuleren van voldoende vakmensen met voldoende vakkennis;
- realiseren van optimale kennisverspreiding;
- streven naar onbelemmerde gegevensuitwisseling bij informatisering;
- ondersteunen van de transitie naar datagedreven instandhouding van de voorzieningen.

Stichting RIONED ontleent haar legitimatie aan de bijdrage van het stedelijk waterbeheer aan het functioneren van de samenleving. Klimaatadaptatie, de energietransitie, hergebruik en waterkwaliteit in bebouwd gebied zijn de actuele opgaven gezien vanuit de samenleving:

- stimuleren van klimaatadaptatie en omgaan met extreem weer;
- ondersteunen van de energietransitie in samenhang met de leefbaarheid boven en onder de grond;
- bevorderen van hergebruik van energie, grondstoffen (incl. bouw materiaal) en water;
- bevorderen van een waterkwaliteit die past bij een bebouwde omgeving en de wensen van bewoners.

Stichting RIONED bestaat bij de gratie van samenwerking. In de eerste plaats is Stichting RIONED zelf een samenwerking van alle professioneel bij het stedelijk waterbeheer betrokken partijen: alle overheden én alle bedrijven maken samen Stichting RIONED. Veel vraagstukken zijn alleen goed aan te pakken in een samenwerking van probleemhouders en probleemoplossers. Stichting RIONED is waar nodig en nuttig partner.

De opgaven op gebied van samenwerking zijn:

- bewaken van gezonde verhouding tussen ontwikkeling van pre-commerciële kennis van Stichting RIONED en vermarkting van kennis door bedrijven;
- samenwerken voor betere resultaten.

Ambities van Stichting RIONED

In hoofdstuk 3 staan de voornaamste activiteiten, voornemens en gewenste aanvullingen beschreven. Samengevat:

Maatschappelijke aandacht vragen voor stedelijk waterbeheer

De basisinformatie voor het brede publiek, resp. de bestuurders houden we op peil. De publiekswebsite en de website voor raadsleden worden circa één keer per vier jaar geactualiseerd. Vanuit inhoud en streven naar kwaliteit participeert Stichting RIONED in beleidsprocessen op nationaal niveau. De jaarlijkse inzet bedraagt 0,5 – 0,7 fte en enkele tienduizenden euro's projectkosten. Aandachtspunt is het imago van Stichting RIONED dat geassocieerd wordt met buizen, terwijl we al jaren bezig zijn met stedelijk waterbeheer en de verbinding van stedelijk waterbeheer met andere beleidsvelden en maatschappelijke opgaven. Daarom gaan we onder de begunstigers een waarderingsonderzoek uitvoeren.

De geautoriseerde kennisbasis leveren aan de vakwereld

Het vernieuwen, aanvullen en met digitale functionaliteiten onderhouden van de Kennisbank Stedelijk Water is binnen deze taak de belangrijkste activiteit. De Kennisbank is cruciaal voor het vakgebied. Het ontsluit de algemeen geaccepteerde uitgangspunten, methoden en technieken voor de stedelijk waterbeheerder. Andere activiteiten zijn webinars, RIONEDnieuws en sociale media. Er is ongeveer 4 fte en € 500.000 beschikbaar. Om de ambities te realiseren is 5 fte en ongeveer € 700.000 per jaar nodig.

Voldoende, adequaat opgeleide vakmensen

Hierbinnen is de belangrijkste activiteit de Branchestandaard Gemeentelijke Watertaken die aangeeft welke kennis en competenties nodig zijn voor het uitvoeren van de beleidsmatig-organiserende taken en waarmee gemeenten en samenwerkingsregio's de eigen capaciteit kunnen doorlichten en bepalen. Hiervoor is 0,5 fte en ongeveer € 80.000 per jaar beschikbaar.

Onbelemmerde beschikbaarheid van gegevens: GegevensWoordenboek Stedelijk Water

De uitwisselstandaard is hoogwaardig ontwikkeld en nu operationeel bruikbaar. We richten ons op het stimuleren van adoptie en gebruik en op doorontwikkelen van de standaard. Doorontwikkeling is noodzakelijk om aan te sluiten bij de data- en standaardontwikkelingen in bredere zin voor gebouwde omgeving, waterdomein en bouw/gww en om een groter deel van het takenpakket van rioleringsbeheerders te ondersteunen. Stichting RIONED zal minder zelf ontwikkelen maar meer regie voeren op ontwikkelwerk door consortia van publieke en private partijen. We zijn daarbij kaderstellend, kwaliteitsborgend, autoriserend en verbindend. Samenwerking met andere kennis- en koepelorganisaties wordt hierbij nog belangrijker. Dit vraagt jaarlijkse inzet van 1,5 fte en circa 3 ton projectkosten. Meer bekostiging vanuit de activiteiten en applicaties rondom de standaard is gewenst.

Kennisontwikkeling op het gebied van bedrijfsvoering, klimaatadaptatie en duurzaamheid

Kennisontwikkeling draagt bij aan effectieve en efficiënte realisatie van maatschappelijke meerwaarde. Stedelijk waterbeheerders kampen met personeelsgebrek en uitstroom van ervaring. Standaardisatie van fysieke oplossingen én van de digitale registratie verminderen de faalkosten door leerprocessen te versnellen. Risicogestuurd werken biedt kansen om tijd en geld van kleine risico's vrij te maken voor goede aanpak van de grote risico's. Voorwaarde is inzicht in zowel de faalkansen van de infrastructuur als in de faalgevolgen voor de maatschappij. Door gezamenlijke registratie is dit inzicht te bereiken.

Stichting RIONED ondersteunt daarom de transitie naar datagedreven werken: monitoring, registratie en gezamenlijke analyse van feiten verhogen de effectiviteit en de efficiëntie van stedelijk waterbeheer. De prioriteit is gelegd bij Bedrijfsvoering (resterende gebruiksduur en doelmatigheid van het functioneren), Klimaatadaptatie (impact van extreme buien en rendement van maatregelen) en Duurzaamheid (gezond, biodivers en circulair).

Door hefboomwerking met diverse kennispartners kan inzet van eigen 1,5 fte met een eigen jaarlijks budget van 3,5 ton vermenigvuldigen tot circa 1,5 miljoen per jaar aan investering in kennisontwikkeling voor stedelijk waterbeheer.

Ambities en prioritering: samenvattende tabel

<u>Ambitie</u>	<u>Jaar</u>	<u>Wat doen we wel?</u>	<u>Wat willen we extra doen?</u>	<u>Wat doen we niet?</u>
Maatschappelijke aandacht vragen	2021	Belangenbehartiging, pers, gebruik bestaand materiaal.		Vernieuwen materiaal, zoals lespakketten, illustraties en filmpjes.
	2022	Belangenbehartiging, pers, gebruik bestaand materiaal.	Aanpassen rioolenraad.nl ivm verkiezingen.	Idem.
	2023	Belangenbehartiging, pers, gebruik bestaand materiaal.	Aanpassen riool.info (platform en ontwerp).	Idem.
Kennisbasis voor de vakwereld	2021	Kennisbank: actualisatie tot 80% van de 2700 kenniselementen.	Toevoegen interactieve elementen bij actualisatie.	Volledig inhalen achterstand actualisatie.
		Inventariseren ontbrekende kennis Kennisbank.	Oppakken meest urgente ontbrekende kennis Kennisbank.	Systematisch en waar mogelijk beeld i.p.v. tekst.
		Verwijderen verouderde kennis indien niet need to have.		
		RIONEDnieuws, RIONEDdag, sociale media, aantal webinars.	Meer webinars, meer in de regio.	
	2022	Kennisbank: aanvullen met circa 80 nieuwe kenniselementen.	Compleet aanvullen. aanvullen circa 200 nieuwe kenniselementen.	
		Aantal actualisaties. Kennisbank tot 90% actueel.	Toevoegen interactieve elementen bij actualisatie.	10% van de Kennisbank blijft sinds start ongeactualiseerd.
		Verwijderen verouderde kennis indien niet need to have.		Systematisch en waar mogelijk beeld i.p.v. tekst.
		Opzetten nieuw webplatform en nieuwe website met nieuwe functionaliteiten.		
		RIONEDnieuws, RIONEDdag, sociale media, aantal webinars.	Meer webinars, meer in de regio.	

2023	Lancering nieuwe site met de nieuwe functionaliteiten.		
	Verwijderen verouderde kennis indien niet need to have.		
	Aantal actualisaties, tot 95% actueel.	100% gecontroleerd op actualiteit of aangepast sinds start Kennisbank.	5% van de Kennisbank blijft sinds start ongewijzigd.
		Toevoegen interactieve elementen bij actualisatie.	Systematisch en waar mogelijk beeld i.p.v. tekst.
	Invullen lege vlekken basisniveau, streven 100%.	Kennis boven basisniveau opnemen in de Kennisbank.	

Voldoende, adequaat opgeleide vakmensen

2021	Uitdragen bestaande middelen, waaronder Branchestandaard.	Down the Drain.	Actueel houden Kennisscan in kader van Branchestandaard.
	Branchestandaard koppelen aan HR21.		
	Opnemen van deeldkennisgebieden in achterkant en inhoudelijk toewijzen (waardoor ook lege vlekken duidelijk worden).		
	Contacten met hbo-docenten voor vaststellen behoeften.		
	Stoppen met hulpmiddelen hbo waaraan geen behoefte is.		Invullen behoeften docenten.
2022	Uitdragen bestaande middelen, waaronder Branchestandaard.	Vernieuwen hulpmiddelen hbo-onderwijs, n.a.v. behoeftepeiling. Down the Drain.	Actueel houden Kennisscan in kader van Branchestandaard.
2023	Uitdragen bestaande middelen, waaronder Branchestandaard.	Down the drain.	
	Nieuwe Kennisscan voor uitvoering van de Branchestandaard.		

Beschikbaarheid gegevens / GWSW

2021	Beheer van de GWSW-standaard en bijbehorende basistooling.	Verkenning consequenties integratie GWSW en IMBOR (met CROW).	Koppeling GWSW aan eisenbibliotheek en productcatalogi.
	Ontwikkeling van aanvullende modules (GWSW-Geo, GWSW-Persleidingen, GWSW-Kengetallen).		GWSW-BIM proefproject.
	(Regisseren van) Doorontwikkeling van de standaard aan de hand van toepassingen door bedrijven en overheden.		
	Versterken beheerorganisatie.		

2022	Beheer van de GWSW-standaard en basistooling.	Vorbereiden integratie GWSW en IMBOR (met CROW).	Ontwikkeling van nieuwe module GWSW-Grondwater.
	Ontwikkeling van aanvullende module (GWSW-Gemalen).		
	(Regisseren van) Doorontwikkeling van de standaard aan de hand van toepassingen door bedrijven en overheden.		
	Versterken beheerorganisatie.		
2023	Beheer van de GWSW-standaard en basistooling.	Operationalisering integratie GWSW en IMBOR (met CROW).	Ontwikkeling van nieuwe module GWSW-Meten.
	(Regisseren van) Doorontwikkeling van de standaard aan de hand van toepassingen door bedrijven en overheden.		

Kennis-ontwikkeling

2021	Doorgaan met feitenverzameling voor risicogestuurd beheer op thema's klimaat en levensduur riolen.	Ontwikkeling en illustratie toetsingskader duurzaam (incl. circulair) stedelijk water.	Onderzoek naar functioneren van producten.
	Onderhouden van webapplicaties RainTools, RadarTools, Sanimonitor.	Bijdragen aan afwegingskader doelmatig hoosbuisbestendig.	Ontwikkelen applicatie voor uniforme melding van faalgebeurtenissen.
	Inrichting van informatieplatform professioneel persleidingenbeheer.	Uitbreiding van GWSW ontologie met risicogestuurd beheer.	Onderzoek naar waterkwaliteit.
	Ondersteunen CoP's voor infiltratie hemelwater en voor professioneel persleidingenbeheer.	Bijdragen aan uniforme testmethodiek infiltratievoorzieningen.	
	Ondersteunen relevant wetenschappelijk onderzoek met doorwerking naar de praktijk.		

2022	Doorgaan met feitenverzameling voor risicogestuurd beheer op thema's klimaat en levensduur riolen.	Bijdragen aan oplossingsrichtingen voor sanering afvalwaterinzameling buitengebied.	Onderzoek naar functioneren van producten.
	Overdragen webapplicaties, informatieplatform Sanimonitor naar Kennisbank of marktpartij.	Onderhouden van webapplicaties RainTools, RadarTools, Sanimonitor.	Ontwikkelen applicatie voor uniforme melding van faalgebeurtenissen.
	Ondersteuning gebruik datascience technieken voor risicogestuurde bedrijfsvoering.	Testen toetsingskader op praktijksituaties.	Onderzoek naar waterkwaliteit.
	Ondersteunen CoP's voor infiltratie hemelwater en voor professioneel persleidingenbeheer.	Verkennen mogelijkheden datascience voor restlevensduurbepaling vrijvervalriolen.	
2023	Doorgaan met feitenverzameling voor risicogestuurd beheer op thema's klimaat en levensduur riolen.	Illustreer datascience technieken voor relaties tussen prestaties, risico's en kosten.	Onderhouden webapplicaties, Sanimonitor en informatieplatform persleidingenbeheer.
	Starten met feitenverzameling op thema's emissies, energie, gezondheid, circulair.	Ondersteunen marktpartij(en) applicatie uniforme registratie faalgebeurtenissen.	Onderzoek naar functioneren van producten.
	Analyse op verzamelde data op thema's klimaat en levensduur riolen naar oorzaken en gevolgen.		Onderzoek naar waterkwaliteit.

Uitdagingen voor de organisatie

Sterke kanten van Stichting RIONED zijn:

- Het draagvlak. Vrijwel alle overheden en bedrijven op het gebied van stedelijk waterbeheer zijn begunstiger. Stichting RIONED heeft van alle organisaties die zich richten op gemeenten het grootste aantal leden op de VNG na. Alle waterschappen zijn begunstiger.
- Autoriteit. Stichting RIONED wordt gezien als autoriteit op het gebied van het standaardiseren en aanbieden van bestaande kennis.
- Netwerk. Stichting RIONED is goed ingebed in de netwerken op nationaal niveau.
- Erkenning op het gebied van kennisontwikkeling, facilitering van gemeenten en belangenbehartiging op nationaal niveau.
- De kwaliteit van het werk van Stichting RIONED en haar medewerkers wordt gewaardeerd.
- Breedte. Stichting RIONED biedt producten over de gehele breedte van het vakgebied (ontwerp en beheer van voorzieningen, inbedding in ruimtelijke ordening, milieu, financiën, informatisering, communicatie, personeel en meer) en voor alle doelgroepen: de stedelijk waterbeheerders, zijn collega's, het publiek.

Aandachtspunten voor de verdere ontwikkeling van Stichting RIONED zijn:

- Imago. Stichting RIONED wordt van buitenaf en ook soms binnen het stedelijk waterbeheer gezien als 'buizenclub'. Een vermoeden is dat dit komt door onze naam waarin het woord riolering is te herkennen. Ook klopt het dat een deel van het werk is gericht op buizen als voornaamste en dure voorzieningen (100 miljard op vervangingsbasis). Tegelijk gaan veel producten over anders omgaan met regen- en grondwater.
- Verbinding. Versterken van de relaties met de begunstigers met het oog op implementatie van nieuwe ontwikkelingen en producten van Stichting RIONED en input en steun voor ons werk in de vorm van wensen, consortiavorming en financiering.
- Bureaucapaciteit kwantitatief. Voor de realisatie van projecten is het aantal en de kwaliteit van de bureaumedewerkers minstens even belangrijk als voldoende financiële middelen. De digitale informatievoorziening vergt aanzienlijk meer bureau­capaciteit dan producten op papier. Het gereed maken van inhoud voor de website, het actueel houden van de site en de technische instandhouding vergt veel werk.
- Bureau­capaciteit kwalitatief. Het huidige team van bureaumedewerkers is zeer gekwalificeerd met veel ervaring, kennis, organisatiekracht en goede netwerken. Door vergrijzing zal de komende jaren vernieuwing plaatsvinden, waarbij de kwaliteit en de capaciteiten van de medewerkers op hoog niveau moeten blijven. Stichting RIONED maakt kennis­producten die én inhoudelijk goed moeten zijn én kunnen rekenen op draagvlak én goed gecommuniceerd worden.
- Financiën. Financieel hebben we niet meer armslag dan het uitvoeren van de basisactiviteiten t.a.v. geautoriseerde kennis en de communicatie naar de professional en het brede publiek en dat we zeer beperkte middelen hebben voor onderzoek. Stichting RIONED komt niet of in beperkte mate toe aan inspelen op nieuwe ontwikkelingen, benchmarking, kennisimplementatie in de regio, snel actueel houden van bestaande kennis en faciliteren onderzoek en innovatie.
De financiële positie is enerzijds op peil gebleven door grote steun van begunstigers voor participatie in Stichting RIONED, ondanks de economische crisis van 2008 en door toetreding van nieuwe begunstigers. Anderzijds eroderen de financiën door wegvallen van inkomsten uit verkoop, cursussen en bijeenkomsten. Ook de ondersteuning van het ministerie voor de Kennisbank is vervallen.
Mogelijkheden voor extra financiering zijn het nog meer benutten van medefinanciering via bijvoorbeeld consortia rond een bepaald vraagstuk, bijdragen vanuit subsidieregelingen en fondsen en een forse verhoging van de begunstigersbijdrage.

2. MAATSCHAPPELIJKE THEMA'S

Routekaart Stichting RIONED

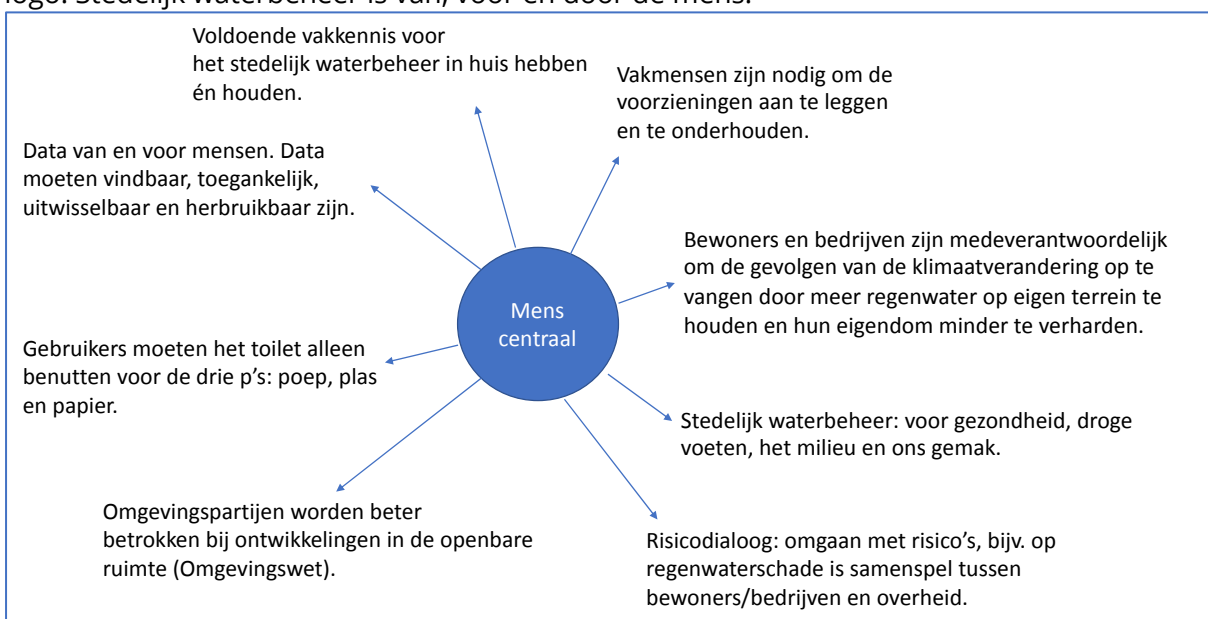
Het stedelijk waterbeheer is door alle ontwikkelingen in onze samenleving flink aan het veranderen. Nieuwe benaderingen, maar ook een omslag in mentaliteit zijn noodzakelijk. Stichting RIONED biedt de vakwereld hierin houvast, richting en ondersteuning. In 2019 heeft Stichting RIONED haar [Routekaart](#) uitgebracht waarin staat waar wij ons wat betreft maatschappelijke opgaven vooral op willen richten.

De mens centraal

De mens komt steeds meer centraal te staan in het stedelijke waterbeheer. Enerzijds is dat vanzelfsprekend: zonder mensen geen bebouwde omgeving. Anderzijds is het wennen voor een technisch vakgebied dat van oudsher meer met zaken bezig is dan met mensen. Met mensen bedoelen we bewoners en medewerkers van bedrijven, maar ook vakmensen met toekomstgerichte vakkennis.

Perceeleigenaren krijgen meer en meer verantwoordelijkheden voor klimaatmaatregelen op hun eigen terrein. Ze leveren ook praktijkinput tijdens de risicodialoog bij de stresstest en worden in het kader van het omgevingsbeleid intensief en actief betrokken bij ontwikkelingen in de openbare ruimte.

Stichting RIONED verbindt stad, water en mens. Deze samenhang ziet u terug in ons nieuwe logo. Stedelijk waterbeheer is van, voor en door de mens.

Regie op de ondergrond

De ondergrond wordt door de energietransitie en de klimaatverandering steeds intensiever gebruikt. Dat komt door de aanleg van warmtenetten, de verzwaring van het elektriciteitsnet, het scheiden van afval- en hemelwater, het planten van meer bomen, de toename van ondergrondse afvalcontainers en veel meer. Bij energietransitieprojecten in de bebouwde omgeving komt de beschikbare ruimte in dichtbebouwd gebied op het kritieke pad te liggen. Dit vraagt een actieve ordening en sturing door gemeenten, om regie op de ondergrond vorm te geven. Volgens ons zijn hiervoor nieuwe (wettelijke) afspraken nodig. Daarnaast vereist dit een zelfbewuste rol van het stedelijke waterbeheer in het omgevingsbeleid en een goede afstemming van werkzaamheden in de openbare ruimte.

Opvangen gevolgen klimaatverandering

Het tegengaan van de gevolgen van hoosbuien en droogte in steden en dorpen is een grote uitdaging. De oplossing is meer ruimte voor waterberging en een grotere infiltratiecapaciteit voor regen. Dit propageert Stichting RIONED al jaren, maar het benadrukken ervan blijft onverminderd nodig. Mede door de droogte stijgt de aandacht voor het op particulier terrein in de bodem brengen van regenwater. Dat betekent het aanleggen van laagtes voor waterberging en het minder verharderen van tuinen en terreinen.

Kleine beetjes helpen niet. Een hoosbui past niet in een regenton. De poster "[De effectiviteit van klimaatadaptatiemaatregelen](#)" ondersteunt bij het kiezen van doelmatige maatregelen. Speciaal voor hoveniers, architecten en afkoppeladviseurs ontwikkelden we de [PerceelTool](#) om op een verantwoorde en effectieve manier maatregelen te kiezen en te dimensioneren, zoals infiltratievoorzieningen en blauw/groene daken. De PerceelTool is een variant op de bij stedelijk waterbeheerders al bekende [RainTools](#).

Klimaatstresstest in dialoog met bewoners en bedrijven

Om uit te zoeken waar schade kan ontstaan door klimaatverandering, voeren gemeenten klimaatstresstesten uit. Hierbij is de dialoog met bewoners en bedrijven over risico's en maatregelen een essentieel onderdeel. Het uiteindelijke doel is om tot integrale wijkaanpakken te komen door middel van klimaatadaptatie, energietransitie en oplossingen voor leefbaarheids- en sociale problemen, al naar gelang de urgentie en het draagvlak in de wijk.

Voldoende vakmensen

Als gevolg van pensionering van ervaren medewerkers, afname van formatie door bezuinigingen en nieuwe bijkomende opgaven zoals klimaatadaptatie, hebben gemeenten behoefte aan instroom van voldoende professionals die over de juiste kennis beschikken. Dit is een forse opgave voor het vakgebied omdat er een algemeen tekort aan technici is. De [Branchestandaard Gemeentelijke Watertaken](#) van Stichting RIONED helpt gemeenten met het bepalen van de formatie en de benodigde opleidingen. Hiermee toetst een gemeente zowel voor de totale organisatie als per professional of de competenties en de kennis op het gebied van stedelijk waterbeheer aanwezig zijn of elders voldoende zijn belegd. In combinatie met de ontwikkeling van zelftoetsen werkt Stichting RIONED toe naar guided learning. We passen de Branchestandaard aan om volledig aan te sluiten op HR21, het functiewaarderingssysteem dat de meeste gemeenten gebruiken.

Kennisoverdracht

Stedelijk waterbeheerders vinden de algemeen geaccepteerde uitgangspunten, methoden en technieken in de [Kennisbank Stedelijk Water](#). De Kennisbank biedt state-of-the-art informatie over alle aspecten van het vakgebied stedelijk waterbeheer en is geautoriseerd door een representatieve groep deskundigen die nieuwe pagina's na tervisielegging vaststelt. In 2019 vernieuwden we bijna de helft van alle pagina's van de Kennisbank en kwam de Kennisbank beschikbaar op een geheel vernieuwde [website](#). De Kennisbank is met de Branchestandaard verbonden doordat in de Kennisbank staat aangegeven welke kennis bij welke competentie hoort. Met een filterfunctie selecteert de professional snel de juiste kennis en informatie.

Activeren, betrekken en informeren bewoners en bedrijven

Bewoners en bedrijven zijn medeverantwoordelijk om de gevolgen van de klimaatverandering op te vangen, onder andere door meer regenwater op eigen terrein vast te houden en hun terrein minder te verharderen. Welke maatregelen wanneer helpen (en welke niet!) leggen we in begrijpelijke taal uit in de publieksvriendelijke brochure [Miezeren of plenzen](#) en de volledig vernieuwde publiekswaarsite [riool.info](#). Ook voor de publieksdialoog in de stresstest zijn dit ondersteunende instrumenten.

Gegevens slim gebruiken

De samenleving wenst doelmatige oplossingen voor grote maatschappelijke opgaven. Er gaat echter nog veel tijd verloren aan het zoeken naar en het verbeteren en harmoniseren van de juiste gegevens. Voor het uitwisselen van data en informatie is het essentieel dat alle partijen met dezelfde systematiek en definities werken en dezelfde (computer)taal spreken. Het [Gegevenswoordenboek Stedelijk Water](#) (GWSW) is die gezamenlijke taal, die via de beheerpakketten te gebruiken is. Dit is een enorme stap vooruit voor uniforme online ontsluiting van gegevens over stedelijk waterbeheer. Niet alleen voor gemeenten zelf, maar ook voor gebouweigenaren, waterschappen, aannemers en adviesbureaus. GWSW bouwt voort op de basisregistraties, KLIC en het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Gemeenten de ligginggegevens beschikbaar stellen op PDOK, het overheidsplatform voor geodata. We stimuleren leveranciers om nieuwe applicaties en diensten te ontwikkelen op basis van de GWSW-taal en -datasets én de nieuwe mogelijkheden van linked data. Het doel is dat alle gemeenten over enkele jaren hun datasets online hebben ontsloten. De data zijn in principe algemeen beschikbaar, waarbij gemeenten als bronhouder uiteraard volle zeggenschap en regie over hun gegevens houden. Gemeenten die ondersteuning willen bij het werken met GWSW, kunnen gebruik maken van door Stichting RIONED opgeleide GWSW-adviseurs.

Sturen op risico's

Er zijn op dit moment vrijwel geen vervangingsachterstanden en de sector wil dit graag zo houden. De druk op meer doen met hetzelfde budget en nieuwe opgaven oppakken zonder forse lastenverhoging, vraagt om denken in risico's en een omslag in het afwegen en soms accepteren van risico's. Daarom is assetmanagement een speerpunt van Stichting RIONED. Gemeenten en waterschappen sturen steeds meer op een goede balans tussen prestaties, risico's en kosten. Bewuste acceptatie van kleine risico's maakt tijd en geld vrij voor aanpak van grote risico's. Uitgangspunt is niet meer alleen het objectief functioneren van de riolen en watersystemen, maar vooral of de omgeving (bewoners en bedrijven) door het beheer meerwaarde ervaart.

De 5 **kernwaarden** voor de maatschappelijke meerwaarde van stedelijk waterbeheer:

1. Veiligheid
2. Gezondheid
3. Omgevingskwaliteit
4. Vermeden schade
5. Draagvlak

Sturen op prestaties, risico's en kosten moet wel gebaseerd zijn op het antwoord op de vraag: "Hoe vaak komen risico's in de praktijk voor en hoe groot zijn dan de gevolgen voor de maatschappelijke meerwaarde van stedelijk waterbeheer?"

De [Risicodatabank Stedelijk Water](#) is om te beginnen gevuld met gegevens over persleidingen, rioolinstortingen en wateroverlast om de keuze van maatregelen te onderbouwen.

3. PRIORITEITEN, PRODUCTIE, AMBITIE

A. MAATSCHAPPELIJKE AANDACHT VRAGEN VOOR STEDELIJK WATERBEHEER

Stichting RIONED zorgt voor basisinformatie

De rol van Stichting RIONED bij het communiceren met gebruikers en bestuurders is ten eerste het beschikbaar stellen van basiskennis over de doelen van het stedelijk waterbeheer, de maatschappelijke inbedding, het functioneren en de toestand van de voorzieningen en de keuzeruimte in het nemen van maatregelen. Zo bevordert Stichting RIONED de maatschappelijke belangstelling voor het omgaan met regen-, afval- en grondwater.

De activiteiten van Stichting RIONED zijn in de eerste plaats gericht op het ondersteunen van de begunstigers, met name de professionals op het gebied van stedelijk waterbeheer en communicatie in hun publieksinformatie, d.w.z. de feitelijke verspreiding van folders, websites, campagnes etc. gebeurt in beginsel door de begunstigers. De beeldenbank met foto's en illustraties is ook bedoeld ter ondersteuning van de begunstigers.

Voor de gebruikers van de riolering vindt Stichting RIONED het belangrijk dat zij weten hoe zij 'het riool' moeten gebruiken en dat er draagvlak blijft voor de kosten. Aansluitend daarop is het ook belangrijk dat mensen inzicht hebben in wat het riool wel en niet kan (hevige buien) en wat zij zelf kunnen bijdragen aan het verminderen van wateroverlast, hittestress en droogte. De informatie geven wij via de speciale publiekssite www.riool.info, diverse folders, publieksvragen-antwoord-service via Milieu Centraal en de publiekscampagne 'Niet in het riool'.

Stichting RIONED geeft bijzondere aandacht aan scholieren en studenten. Voor de basisschool is een lespakket beschikbaar dat al tweeduizend keer is besteld. Een speciaal deel op de publiekssite ondersteunt leerlingen bij het maken van opdrachten en werkstukken. Ook de campagne 'Niet in het riool' heeft een lespakket. Het deel [Een boeiende baan](#) geeft informatie over beroepen en opleidingen.

Voor bestuurders vindt Stichting RIONED het vooral belangrijk dat zij inzicht krijgen in de keuzes en de gevolgen die zij (al dan niet bewust) maken. Het betreft alle relevante aspecten op het gebied van stedelijk water, zoals klimaat, omgaan met investeringen of de rol van burgers in het waterbeheer. Dit gebeurt door www.rioolenraad.nl (website speciaal voor raadsleden en bestuurders), factsheets (korte informatie op papier of pdf die rechtstreeks of via professionals bestuurders kunnen informeren), aanwezigheid op het jaarlijkse VNG-congres, na gemeenteraadsverkiezingen informeren van raadsgriffies over rioolenraad.nl.

De pers is een belangrijke doelgroep om andere doelgroepen te bereiken. Stichting RIONED informeert zelf de algemene en vakpers, bijv. door persberichten en RIONEDnieuws. Ten tweede fungeert zij als vraagbaak. Het snel en goed ingaan op vragen van de pers is een topprioriteit. Een ruime helft van de antwoorden leidt niet tot zichtbaarheid van Stichting RIONED in de media, maar bestaat uit het geven van achtergrondinformatie en/of doorverwijzen naar andere bronnen.

LinkedIn en Twitter zijn voor Stichting RIONED de belangrijkste sociale media. Ook is Stichting RIONED aanwezig op Facebook, Youtube en Wikipedia.

Belangenbehartiging

Belangenbehartiging kent een brede variëteit van het aandragen van uitsluitend feiten aan de ene kant tot het uitdragen van een standpunt aan de andere kant.

Stichting RIONED is structureel vertegenwoordigt door voorzitter en directeur in het Bestuurlijke netwerk water en Klimaatadaptatie van de VNG. De directeur is lid van Stuurgroep DRAB, het ambtelijk overleg van I&W, provincies, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven op het gebied van stedelijk waterbeheer. Incidenteel is er lidmaatschap van werkgroepen en begeleidingscommissies. Voorts wordt ingegaan op uitnodigingen voor workshops e.d. in het kader van beleidsvoorbereiding. Het overleg met de begunstigers over beleidszaken vindt geïnstitutionaliseerd plaats door deelname aan het Gemeentelijk Waternetwerk, het Gemeentelijk Netwerk Klimaatadaptatie, RIOWAT, jaarlijks overleg met de afdeling Rioleringsbeheer van de Vereniging Afvalbedrijven en het expertnetwerk Riolerings van NLIingenieurs en ad hoc werkgroepen en overleggen.

Imago Stichting RIONED

Aandachtspunt is het imago van Stichting RIONED dat binnen het vakgebied, maar vooral in aanpalende werkvelden in de eerste plaats geassocieerd wordt met buizen, terwijl we al jaren bezig zijn met stedelijk waterbeheer en de verbinding van stedelijk waterbeheer met andere beleidsvelden en maatschappelijke opgaven. Klimaatadaptatie is een centraal thema en hierover biedt Stichting RIONED een veelheid aan kennis en instrumenten.

Zijn de inspanningen van Stichting RIONED voldoende?

Stichting RIONED handhaaft de huidige inzet op de basisactiviteiten voor publiek en bestuurders en voor de belangenbehartiging. Hiermee is circa 0,7 fte en enkele tienduizenden euro's projectkosten gemoeid.

Verder speelt Stichting RIONED in op actualiteit en ad hoc-behoefte door flexibele inzet van bestaande menskracht en budget. Dit kan in beperkte mate en gaat soms ten koste van prioriteiten, hetgeen bijvoorbeeld is gebleken bij het inspelen op corona. We hebben niet de capaciteit en middelen voor informatiecampagnes en het voortdurend actueel houden van de websites voor het publiek en voor de raadsleden. Andere prioriteiten zijn het actualiseren van de lespakketten (laatste update in 2015) en de filmpjes voor scholieren (uit 2008).

Verbetering van het imago van Stichting RIONED willen we in 2021 beter in beeld krijgen door een onderzoek onder de begunstigers naar de waardering van de inzet en activiteiten van Stichting RIONED.

B. DE GEAUTORISEERDE BASISKENNIS LEVEREN AAN DE VAKWERELD

Wat wil Stichting RIONED bereiken?

Een bestaansreden van Stichting RIONED is het voorzien in de actuele en geautoriseerde basiskennis voor het vakgebied. Daarbinnen zijn prioriteiten gesteld. We richten ons in de eerste plaats op de kennis voor professionals met beleidsmatig-organiserende taken. Iedere professional moet beschikken over een basisniveau, dit is tevens het kennisniveau waarmee je regie kunt voeren. Daarnaast biedt Stichting RIONED aanvullende kennis die nodig is voor het zelf uitvoeren van activiteiten, met name als deze nodig is om er in opdrachtverlening naar te verwijzen (uniformeren werkwijzen). Hetzelfde geldt voor meer specialistische kennis. Grensvlakken tussen vakgebieden kunnen ook aanleiding zijn voor het opnemen van specialistische kennis in de Kennisbank, zoals bij gedeelten over de rioolheffing. We maken kennis zo toepasbaar voor zowel de stedelijk waterbeheerders als zijn collega's bij onder meer financiën, HR, communicatie, milieu en bouwtoezicht.

Uiteraard wil Stichting RIONED dat vakmensen de kennis begrijpen en toepassen om de juiste afwegingen te maken. Actief communiceren en de kennis op meerdere manieren aanbieden is een wezenlijk deel van het werk.

Kennis op het gebied van uitvoerende taken (van bestekken en directievoering tot het daadwerkelijk uitvoeren van rioolreiniging) pakt Stichting RIONED incidenteel op als daar aanleiding toe is.

Wat doet Stichting RIONED en zijn de inspanningen voldoende?

Basiskennis

De [Kennisbank Stedelijk Water](#) ontsluit, standaardiseert en autoriseert de kennis voor de stedelijk waterbeheerder. De Kennisbank is één van de belangrijkste producten van Stichting RIONED, vormt het hoofdbestanddeel van www.riool.net en biedt de algemeen geaccepteerde uitgangspunten, methoden en technieken over alle aspecten van het vakgebied stedelijk waterbeheer.

De Kennisbank bestaat uit bijna 2.700 kenniselementen en biedt digitale functionaliteiten zoals filteren op specifieke vragen (hiermee kan iedereen via de computer de kennis van de superspecialisten gebruiken), filteren op de Branchestandaard, het zelf samenstellen van pdf's en een zoekfunctie op basis van taaltechnologie. De Kennisbank moet voortdurend geactualiseerd en aangevuld worden. Actualiseringsdoel: 540 kenniselementen per jaar. Dit is exclusief het inhalen van de achterstand van twee jaar door het bewust niet actualiseren tijdens de transitie naar de Kennisbank. Aanvullingsdoel: 80 kenniselementen per jaar.

Met de huidige bureaucapaciteit en het huidige uitbestedingsbudget kan worden gerealiseerd:

- 2021
 - Nadruk op actualiseren bestaande kennis.
 - Inventariseren witte vlekken.
 - Functionaliteit: opnemen van deelkennisgebieden (alleen achterkant, nodig voor witte vlekken en actualisaties).
 - Voortzetten communicatie (met aandacht voor de benodigde inspanning).

- 2022
 - Oppakken lege vlekken.
 - Aantal actualisaties.
 - Opzetten nieuw platform en nieuwe website (ontwikkeling) met nieuwe functionaliteit.
 - Voortzetten communicatie (met aandacht voor de benodigde inspanning).
- 2023
 - Lancering nieuwe site met de nieuwe functionaliteiten.
 - Nieuwe Kennisscan voor uitvoering van de Branchestandaard.
 - Actualisaties (met name wat we nog niet eerder opgepakt hebben) en nieuwe kennis (ontwikkeling en beschikbaar komen).

Volledige realisatie van de doelen vraagt iets meer dan 5 fte en € 700.000 per jaar. Op dit moment is circa € 500.000 en 4 fte beschikbaar. De projectmanagementcapaciteit is de grootste beperkende factor. We proberen aanvullende externe financiering te realiseren via het Fonds Collectieve Kennis-GWW, bijdragen van ministeries of Deltaprogramma.

Verder zijn posterioriteiten gesteld en worden projecten gefaseerd:

- Van oudsher zijn we gewend om te denken en werken in teksten. Toevoegen van bewegend beeld en andere hulpmiddelen kunnen het inzicht verbeteren en het gebruik stimuleren. Deze doelstelling van meer beeld en minder tekst blijft grotendeels liggen.
- Bij het toevoegen van nieuwe kennis is het uitgangspunt 'need to have'. 'Nice to have' blijft liggen.
- Tot 2023 draaien we onze website op een verouderend platform. We stellen vernieuwing uit omdat het maken van een nieuwe site op een nieuw platform ongeveer € 100.000 kost aan uitbesteding en daarnaast een jaar lang 1 fte vanuit onze formatie.
- We verwijderen verouderde gedeeltes in de Kennisbank in plaats van te actualiseren als zij geen hoge prioriteit hebben.

Kennis delen

Communicatie om de kennis bij de professional te brengen doen we via RIONEDnieuws, sociale media en webinars. Na corona ook weer door fysieke bijeenkomsten, waaronder de RIONEDdag. We zien dat het bezoek aan de website riool.net het afgelopen jaar bijna verdubbeld is. Ook de webinars lopen goed (gemiddeld 100 – 150 deelnemers inclusief naderhand bekijken). Daarnaast beantwoorden we vragen van begunstigers die binnenkomen.

Met de huidige capaciteit en budget wordt gerealiseerd:

- RIONEDdag fysiek of digitaal.
- RIONEDnieuws circa 18 per jaar (één maal per maand is uitgangspunt maar meestal is een tweede nummer nodig vanwege de hoeveelheid inhoud).
- 14 webinars per jaar.
- Social media: nadruk op LinkedIn; beperkte inzet op Twitter en Youtube.

C. VOLDOENDE, ADEQUAAT OPGELEIDE VAKMENSEN

Wat wil Stichting RIONED bereiken?

Stichting RIONED wil dat de vakwereld over voldoende mensen beschikt en dat die over voldoende kennis en competenties beschikken. Dit doen we door:

- aangeven wat nodig is via de Branchestandaard Gemeentelijk Watertaken;
- uitvoeren van samenwerkingsprojecten in de regio;
- aanbieden van geautoriseerde kennis via de Kennisbank Stedelijk Water (zie activiteiten onder B);
- scholieren interesseren en informeren via het lespakket Van de pot en de put, beroepenfilmmpjes op de publiekssite www.riool.info (zie ook deel A);
- HBO-studenten informeren via de kennismakingsdag Down the Drain en met een netwerk van hbo-docenten;
- afstemming van de leerstof van de beroepsopleidingen van Wateropleidingen;
- het speciale watertraineeship stedelijk waterbeheer van het Nationaal Watertraineeship.

Vanwege het bijzondere belang voor het op peil houden van de professionaliteit van de sector gaan we nader in op de Branchestandaard Gemeentelijke Watertaken. De Branchestandaard geeft inzicht in:

- de deeltaken binnen het stedelijk waterbeheer en de daarbij behorende activiteiten;
- de beleidsmatig-organiserende en uitvoerende activiteiten;
- welke kennis en competenties nodig zijn voor het uitvoeren van beleidsmatig-organiserende activiteiten, mede afhankelijk van de rol die een professional heeft, zoals beleidsadviseur of beheerder bij een gemeente of uitvoerend professional of specialist bij een adviesbureau.

De Branchestandaard vervult een aantal functies.

Ten eerste toetsen gemeenten en waterschappen met de Branchestandaard of de competenties en kennis op het gebied van stedelijk waterbeheer binnen hun organisatie of in de samenwerkingsregio aanwezig zijn.

Ook krijgt de individuele professional een beeld over zijn eigen kennis en competenties. Voor het testen van de kennis hebben we de Kennisscan en competenties achterhalen adviseurs in interactieve sessies. Witte vlekken worden duidelijk en perspectief wordt gegeven voor het invullen daarvan.

Ten tweede structureert de Branchestandaard de leerstof en bepaalt de Branchestandaard de kennis die een professional binnen het vakgebied op basisniveau nodig heeft. Dit gebeurt via de Basisopleiding Riolerings van Wateropleidingen. Wateropleidingen onderschrijft de Branchestandaard als basis voor de sector en zij gaat haar opleidingen hierop aanpassen. Verder werkt de Branchestandaard door in de Kennisbank Stedelijk Water. In de Kennisbank Stedelijk Water is de kennis geclassificeerd naar kennisgebied en kennisniveau. Het is de ambitie om de basiskennis te complementeren (ook in samenwerking met Wateropleidingen). Zo kan de professional zien welke kennis hij nodig heeft en aansluitend zijn eigen kennisniveau aanvullen. Om het gebruik te vereenvoudigen en inzicht van de professional te vergroten is het de ambitie om aan kenniselementen op basisniveau toetsvragen toe te voegen, zodat professionals zichzelf kunnen testen en ook kunnen selecteren over welke kennis zij beschikken en welke niet (guided learning). Dit gebeurt werkendeweg bij het actualiseren. In 2023 zullen deze vragen voor het merendeel zijn toegevoegd.

Ten slotte zijn de competenties gekoppeld aan functieprofielen binnen HR21. Daarmee sluit de Branchestandaard aan op de HR-wereld binnen gemeenten.

Zijn de inspanningen van Stichting RIONED voldoende?

De ontwikkelversie van de Branchestandaard is al gebruikt bij bijna 200 organisaties, met name gemeenten in samenwerkingsregio's. De Branchestandaard wordt eind 2020 definitief vastgesteld. Prioriteit heeft het bereiken van organisaties die de Branchestandaard nog niet hebben toegepast.

Verder zijn de kennisgebieden uitgewerkt in deelvakgebieden. De verwerking hiervan in de website en KennisScan gaat plaatsvinden.

Het aantal vragen in de KennisScan willen we uitbreiden. Bij herhaling van de Branchestandaard worden nu in de KennisScan dezelfde vragen gesteld. Bovendien dekken de vragen nog niet alle kennis binnen de Branchestandaard (met name niet de nieuwe ontwikkelingen). Hoewel vanuit het werkveld verzoeken komen om de uitbreiding van de vragen te versnellen, doen we dit vanwege beperkte middelen geleidelijk door het opstellen van de vragen te combineren met de vragen die in de Kennisbank Stedelijk Water worden opgenomen voor testen en 'guided learning'. Dit betekent dat de aanpassingen in de Branchestandaard in 2023 in één keer in de KennisScan worden verwerkt.

De totale kosten voor 'Voldoende vakmensen' zijn ongeveer € 80.000 per jaar. Hiervan komt de helft uit het algemene budget van Stichting RIONED en de helft uit bijdragen van de regio. De uitvoeringskosten worden gedragen door de organisaties die de Branchestandaard toepassen. De bureau capaciteit is ongeveer 0,5 fte voor Branchestandaard en het hbo-onderwijs gezamenlijk.

D. KENNISONTWIKKELING OP GEBIED VAN BEDRIJFSVOERING, KLIMAATADAPTATIE EN DUURZAAMHEID

Wat wil Stichting RIONED bereiken?

Stichting RIONED streeft naar beschikbaarstelling van voldoende kennis van prestaties, risico's en kosten in stedelijk waterbeheer zodat alle betrokkenen doelmatige keuzes kunnen verdedigen. De bedrijfsvoering van stedelijk waterbeheerders maakt een transitie door van normatieve sturing op cyclisch onderhoud naar sturing op maatschappelijke meerwaarde in termen van veiligheid, klimaatrobuustheid, comfort en duurzaamheid. Voordat we kunnen sturen op maatschappelijke meerwaarde zullen we deze moeten kunnen meten alsmede kunnen beoordelen wat effecten van maatregelen zullen zijn. Verder werken we aan uitbouw van een adequaat analyse-instrumentarium voor de drie speerpunten: resterende gebruiksduur van de infrastructuur, hydraulische knelpunten door klimaatontwikkeling en realisatie van duurzaamheid.

De voorzichtig gestarte registratie van prestaties, risico's en kosten en de op die gegevens ontwikkelde inzichten voor een doelmatige aanpak van stedelijk waterbeheer moet gemeengoed worden. Dan kunnen de beheerders in enkele jaren de transitie naar datagedreven werken efficiënt realiseren en de doelmatigheidswinst verder verzilveren.

Wat doet Stichting RIONED?

Stichting RIONED ontwikkelt nieuwe kennis voor doelmatige bedrijfsvoering, voor effectieve klimaatadaptatie en voor beargumenteerde keuzes naar duurzaam stedelijk waterbeheer. De kennisontwikkeling start met een kader voor sturing op maatschappelijke meerwaarde. Toepassing van dit sturingskader vraagt input met feiten over actuele prestaties, risico's en kosten. Daarnaast heeft elke sturing maatregelen en monitoring nodig. Stichting RIONED ondersteunt daartoe innovatie en fundamenteel onderzoek. Concreet levert dit onderstaande programmalijnen op waarlangs Stichting RIONED in de komende jaren projecten entameert:

	Bedrijfsvoering	Klimaatadaptatie	Duurzaamheid
Instrumentele harmonisatie	1. Bedrijfs- of kernwaarden voor inrichting en beheer van de openbare ruimte 2. prestatie-indicatoren systematiek voor doorwerking van visie naar uitvoering en terug 3. risicomatrix en maatlatten voor inschalen ernst van gevolgen		
Registratie en analyse van feiten; opstellen van kentallen	1. <u>riolen en persleidingen</u> : <ul style="list-style-type: none"> • faalkansen • faalgevolgen • invloedsfactoren 2. <u>afvalwatersysteem</u> : <ul style="list-style-type: none"> • water-/stoffenbalans 	1. <u>wateroverlast</u> : <ul style="list-style-type: none"> • Waarnemingen • maatschappelijke kosten • invloedsfactoren • effectiviteit maatregelen 2. <u>droogte</u> : <ul style="list-style-type: none"> • maatschappelijke kosten • invloedsfactoren 	1. <u>invloed van stedelijk waterbeheer op</u> : [WAT] <ul style="list-style-type: none"> • water- en bodemkwaliteit • biodiversiteit • circulaire economie 2. analyse <u>invloedsfactoren</u> op aangrijppunten voor verduurzaming [HOE]
Innovatie en Fundamenteel onderzoek	1. technologie voor conditiemeting 2. datascience voor voorspellingsmodellen	1. sleutelfactoren voor een klimaatrobuste omgeving 2. modellering en monitoring functioneren bebouwd gebied bij extreme neerslag	1. slimme concepten en product(ontwerp)en voor combinatie van functies 2. nieuwe sanitatie concepten

Stichting RIONED faciliteert de ontwikkeling van een eenduidig kader voor registratie van prestaties, risico's en kosten in stedelijk waterbeheer. Instrumentele harmonisatie bevordert een snellere implementatie maar bovenal een veel grotere opbrengst doordat landelijk data bij elkaar zijn op te tellen. Voorbeelden van datatoepassing met analysemodellen stimuleren verdere inzet op brede uniformering van de registraties. Inhoudelijk is specifieke aandacht voor de thema's 'conditie en gebruiksduur infrastructuur', 'extreme buien' en 'duurzaamheid'.

We werken daarnaast aan de ontwikkeling van innovatieve methodologie en technologie voor conditiemeting van de infrastructuur. Samen met het Kennisprogramma Urban Drainage (KPUD), TKI, NWO, leveranciers en rioleringsbeheerders, faciliteren we uitwisseling van ervaring en kennis en stimuleren we ontwikkeling van het marktaanbod op een gelijk speelveld. Analyse van faalkansen richten we komend jaar op riolinstortingen en persleidingincidenten.

De set aan analyse instrumenten RainTools/PerceelTool en RadarTools zet Stichting RIONED zowel in voor landelijk onderzoek naar verdere uitbouw van klimaattoetsen als voor lokale analyse van kwetsbare locaties. Daartoe houden we deze instrumenten actueel met KNMI-regenradardata en vullen we de data aan met schadewaarnemingen in samenwerking met de verzekeraars. Deze data is tevens belangrijke input voor datasciencetechnieken ter voorspelling van kwetsbare locaties voor regenwaterschade. Voorts ondersteunen we de ervaringsuitwisseling en kennisopbouw rondom regenwaterinfiltratie. Concepten als doorlatende verharding, waterbergende weg, berging in groenstroken en andere innovatieve oplossingen gaan we verder uitwerken en samen met de beheerders beproeven op effectiviteit.

Duurzaamheid is veelal nog een abstract begrip bij stedelijk waterbeheer. Gezondheid, biodiversiteit en circulaire economie zijn nog geen reguliere grootheden waarin het functioneren van voorzieningen worden gemeten. Om te beginnen gaat Stichting RIONED een kader ontwikkelen voor beoordeling van ontwerp, aanleg en onderhoud op duurzaamheidswaarden.

Zijn de inspanningen van Stichting RIONED voldoende?

Implementatie van registratiestandaarden levert pas ruim beschikbare data op voor afleiding van inzichten als er ook praktisch toepasbaar gereedschap voor is. Ook hier geldt dat eerst een inspanning nodig is voordat deze zich uitbetaalt in meer doelmatigheid. Stichting RIONED wil daarom samen met de markt verkennen of een gezamenlijke inspanning mogelijk is voor de realisatie van een meer aan de dagelijkse werkzaamheden gekoppelde registratie van prestaties, risico's en kosten. Dit valt samen met de ambities voor GWSW-implementatie.

E. BESCHIKBAARHEID VAN GEGEVENS

Wat wil Stichting RIONED bereiken?

Belangrijke maatschappelijke opgaven maken verdergaande digitalisering, dataficering en informatisering voor het stedelijk waterbeheer noodzakelijk; zonder data en informatie geen doelmatig en doeltreffend investeren en beheren en geen klimaatadaptatie, energietransitie of verminderen van woningnood. Digitalisering moet ook om te komen tot ontwikkeling en behoud van vakkennis, het terugdringen van faalkosten en meer doelmatigheid.

Stichting RIONED is een standaardiserende organisatie, die op het gebied van data en data-uitwisseling zich richt op de doorontwikkeling en het beheer van de – nu verplichte – open standaard het Gegevenswoordenboek Stedelijk Water en op het bevorderen van adoptie en gebruik ervan, waarvoor in principiële zin veel steun en animo is, maar die in de praktijk nog schoorvoetend gaat.

Wat doet Stichting RIONED?

Na oorspronkelijk vooral gericht te zijn geweest op de ontwikkeling van de standaard, werd afgelopen jaren de beheerorganisatie van de standaard opgebouwd. Zorgvuldigheid, transparantie en consistentie spelen daarbij een hoofdrol. We concluderen dat deze transitie goed verlopen is, al blijft daarbij de continuïteit (behoud van kennis en voldoende uitvoeringscapaciteit) een groot aandachtspunt. Tegelijk breekt nu een volgende fase aan. Diverse voorlopers bij overheden en bedrijven willen de doorontwikkeling en toepassing van de standaard bespoedigen om daarmee hun informatiepositie te versterken.

In plaats van dat werk naar zich toe trekken zoals bij de eerdere ontwikkeling, is het voor Stichting RIONED effectiever en vanuit haar positie passender om bij de doorontwikkeling als deskundig regisseur te gaan opereren. Dat betekent dat wij de kaders stellen, de kwaliteit borgen, passende ondersteuning bieden en partijen verbinden. Veel van het verkennende, uitvoerende en toetsende werk zal dan door de gemotiveerde overheden en marktpartijen worden opgepakt. Zij werken vanuit hun eigen praktijkvragen aan passende oplossingen. Daarbij zal ook gaan blijken welke uitbreidingen of wijzigingen op de standaard zij nodig achten om de toepassingen mogelijk te maken. Stichting RIONED legt vervolgens die uitkomsten voor aan de relevante werkgroepen om daarna via publieke consultatie tot vaststelling en publicatie te komen.

Stichting RIONED zal zich nadrukkelijk inzetten voor betere adoptie en meer gebruik van de standaard. Door communicatie, door voorbeeldtoepassingen, door het bieden van basistools en een tijdelijk dataplatform en in toenemende mate door samen met andere standaardbeheerders scheppen van voorwaarden voor bredere implementatie (metamodellen, afstemming, gezamenlijke doorontwikkeling, verbetering van beheer). De voorheen sectorale ontwikkeling van standaarden in het fysieke domein belemmert integraliteit en efficiëntie en vraagt om een schaa sprong. Bestuurders zijn aan zet om dat gericht te initiëren door doelen te stellen. Bredere toepassing wordt echter belemmerd door een gebrek aan bestuurlijke prioriteit, een gebrek aan kennis en gevoel van belang en potentie bij beheerders en nog onvoldoende investeringsbereidheid bij een aantal adviesbureaus en softwareleveranciers.

De conclusies van het strategisch beraad van het bestuur van Stichting RIONED uit 2018 blijven onverkort van kracht.¹

Concreet: Stichting RIONED beheert de uitwisselstandaard en begeleidt de doorontwikkeling, stimuleert en bevordert de toepassing ervan, bewaakt de kwaliteit en zorgt voor afstemming met andere domeinen en standaarden. We willen dat goed en robuust doen, vanuit een realistisch budget.

Zijn de inspanningen van Stichting RIONED voldoende?

De standaard die is opgebouwd, behoort tot de kerntaak van Stichting RIONED en staat als een huis. Stichting RIONED behoort met de GWSW-standaard en -tooling tot de voorlopers bij de digitalisering van het beheer van de fysieke leefomgeving. De standaard is zeer modern, al wordt deze daardoor soms ook als complex ervaren.

Als de mate van adoptie en het daadwerkelijk benutten van de potentie van de standaard meegewogen worden, dan zijn we nog lang niet waar we zijn willen. Dat hangt samen met nog te ontwikkelen delen van de standaard, maar vooral met knelpunten bij software-ontwikkelaars en eindgebruikers. We moeten constateren dat onze ambities voor adoptie en gebruik wel theoretisch erkend, maar nog slechts langzaam geoperationaliseerd worden door bestuur, management en uitvoerders bij een aanzienlijk deel van onze achterban. Stichting RIONED zal zich enerzijds moeten aanpassen aan het tempo van en anderzijds haar steentje bijdragen in de veranderbeweging die groeit door Common Ground (VNG), FAIR-data-aanpak vanuit het Bestuursakkoord Water, Digideal Gebouwde Omgeving (opdrachtgevers in de bouw), de doorontwikkeling van basisregistraties tot de Samenhangende Objectenregistratie en de BIM-ontwikkelingen in de bouw.

Door bij de doorontwikkeling van het GWSW meer op regie te gaan werken, ontstaan naar verwachting meer herkenbare, laagdrempelige toepassingen die aansluiten bij de vraagstukken en werkprocessen van de eindgebruikers.

Prioriteiten voor komende jaren

In de nieuwe fase en voor robuuste taakuitoefening op de langere termijn zal Stichting RIONED allereerst de ontwikkel- en beheerorganisatie toekomstvast moeten inrichten. De huidige bureaucapaciteit voor het GWSW-team (programma- en projectmanagement, beheer, ontwikkeling, externe afstemming, communicatie) is 1,8 fte die wordt aangevuld met 1 fte inhuur vanuit het projectbudget. In de praktijk is dat een bezetting die maar net voldoende is, temeer omdat 1 fte bureaucapaciteit tijdelijk is.

Het programmabudget bedraagt jaarlijks circa € 160.000 uit de begroting van Stichting RIONED en tot op heden ook € 160.000 van Fonds Collectieve Kennis. Dat is voor de huidige activiteiten en ambities toereikend. Meerjarige borging is wel noodzakelijk en passend bij de status van verplichte open standaard. We zien dat gaandeweg een groeiend deel van het budget naar beheer van gerealiseerde zaken en naar de technische voorzieningen (licenties) gaat.

¹ <https://www.riool.net/applicaties/gegevenswoordenboek-stedelijk-water/digitaliseringskoers-de-vrijblijvendheid-voorbij>

Voor de doorontwikkeling van de standaard en bevordering van toepassing zullen voldoende middelen beschikbaar blijven als meer (co-)financiering beschikbaar komt, bijvoorbeeld in de vorm van binnengehaalde subsidies, deelnemersbijdragen en gebruiks-vergoedingen. Stichting RIONED zal dat actief nastreven, bijvoorbeeld door enkele services op de GWSW-server kostendekkend in rekening te brengen bij de gebruikers.

Stichting RIONED wil actief meewerken aan de realisatie van robuuste online voorziening(en) voor het ontsluiten/delen en gebruiken van BOR-datasets van gemeenten en andere eindgebruikers op basis van standaarden. De integratie van de standaard, de rioleringsdata, de uitwisselformaten en de technische voorzieningen met die van CROW, VNG, Kadaster en mogelijke andere partijen zal aanzienlijke inzet vragen. Stichting RIONED zal daarbij geen verantwoordelijkheid aangaan voor zaken die onderdeel zijn van het primaire beheerproces van overheden of van de dienstverlening van marktpartijen.